

کتابنامه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی

جلد اول : کتاب‌ها و مقاله‌ها

محرری و پدیدآورنده:

دکتر حسین نوروزی

با همکاری:

سید رضا غفوی‌نژاد

میترا سیفی

محمود شهبازی

معاونت پژوهشی و مطالعاتی مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تهران - ۱۳۹۷

سرشناسه: نوروزی، حسین، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور: کتابنامه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی (جلد اول: کتاب‌ها و مقاله‌ها)/مجری و پدیدآورنده حسین نوروزی با همکاری سیدرضا تقوی‌نژاد، میترا سیفی، محمود شهبندی؛ [سه سفارش] مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.

مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۸۹۸ ص.

شابک دوره: ۱-۸۸۴-۳۶۱-۹۶۴-۹۷۸؛ شابک جلد ۱: ۳-۸۸۰-۳۶۱-۹۶۴-۹۷۸

بها: ۹۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: ایران - روابط خارجی - کتابشناسی

شناسه افزوده: تقوی‌نژاد، سیدرضا، ۱۳۷۰-

شناسه افزوده: سیفی، میترا، ۱۳۴۲-

شناسه افزوده: شهبندی، محمود، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه. مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی. معاونت پژوهشی و مطالعاتی.

شناسه افزوده: ایران وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات.

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۷ ن ۹ / ۲۱۳۶۲

رده بندی دیویی: ۰۱۶/۹۵۵۰۸۸

شماره کتابشناسی: ۵۵۵۴۹۵۱

کتابنامه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی

جلد اول: کتاب‌ها و مقاله‌ها

مجری و پدیدآورنده: دکتر حسین نوروزی (استادیار روابط بین‌الملل، دانشگاه تهران)

با همکاری: سیدرضا تقوی‌نژاد، میترا سیفی، محمود شهبندی

چاپ اول: ۱۳۹۷

همه‌انگهی امور نشر: بیتا طهرانیان

حروفچینی و صفحه‌آرایی: هانی توانایان فرد و مهدیه نظامی

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۲۹۷۰۲۹، تمایر: ۲۲۸۳۲۵۶۵

فروشگاه شماره ۱: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی

تلفن: ۲۲۸۰۲۶۶۲

فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه همکف پلاک ۱۶/۲۲

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۲۹۰۳۱۵، تلفن فاکس: ۰۲۱-۶۶۴۵۲۲۹۰، تلفن همراه: ۰۹۳۵۹۳۰۲۳۷۱

فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول: کتاب‌ها

فصل اول: سیاست خارجی و مبانی.....	۳
۱-۱-۱- مباحث فلسفی و نظریه‌ها.....	۳
۱-۱-۲- انقلاب اسلامی، دیدگاه‌های امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای (ح).....	۲۳
۱-۱-۳- مباحث تاریخی.....	۳۳
فصل دوم: سیاست خارجی و مباحث راهبردی.....	۸۹
۱-۲-۱- مبانی و مسائل اساسی و راهبردی.....	۸۹
۱-۲-۲- مسائل اقتصادی و تجاری.....	۱۰۹
۱-۲-۳- مسائل فرهنگی و اجتماعی.....	۱۲۱
۱-۲-۴- مسائل حقوقی و سازوکارهای بین‌المللی.....	۱۳۳
فصل سوم: سیاست خارجی و مباحث منطقه‌ای.....	۱۵۱
۱-۳-۱- مسائل مرتبط با حوزه آسیا.....	۱۵۱
۱-۳-۱-۱- آسیای غربی.....	۱۵۱
۱-۳-۱-۲- آسیای جنوبی.....	۱۶۵
۱-۳-۱-۳- آسیای شرقی.....	۱۶۹
۱-۳-۱-۴- اوراسیا.....	۱۷۴
۱-۳-۲- مسائل مرتبط با حوزه آفریقا.....	۱۸۴
۱-۳-۲-۱- آفریقای شمال صحرا.....	۱۸۴
۱-۳-۲-۲- آفریقای زیر صحرا.....	۱۸۶
۱-۳-۳- مسائل مرتبط با حوزه آمریکا.....	۱۹۱
۱-۳-۳-۱- آمریکای شمالی.....	۱۹۱
۱-۳-۳-۲- آمریکای لاتین.....	۱۹۹
۱-۳-۴- مسائل مرتبط با حوزه اروپا.....	۲۰۴
۱-۳-۵- مسائل مرتبط با حوزه اقیانوسیه.....	۲۱۴

بخش دوم: مقاله‌ها

فصل اول: سیاست خارجی و مبانی.....	۲۱۷
۲-۱-۱- مباحث فلسفی و نظریه‌ها.....	۲۱۷
۲-۱-۲- انقلاب اسلامی، دیدگاه‌های امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای (ح).....	۲۶۵
فصل دوم: سیاست خارجی و مباحث راهبردی.....	۲۸۵
۲-۲-۱- مسائل سیاسی و امنیتی.....	۲۸۵
۲-۲-۲- مسائل اقتصادی و تجاری.....	۳۶۹
۲-۲-۳- مسائل فرهنگی، اجتماعی و تاریخی.....	۴۴۲
۲-۲-۴- مسائل حقوق بین‌المللی.....	۵۲۲
فصل سوم: سیاست خارجی و مباحث منطقه‌ای.....	۵۸۱
۳-۲-۱- مسائل مرتبط با حوزه آسیا.....	۵۸۱
۳-۲-۱-۱- آسیای غربی.....	۵۸۱
۳-۲-۱-۲- آسیای جنوبی.....	۶۶۵
۳-۲-۱-۳- آسیای شرقی.....	۶۸۱
۳-۲-۱-۴- اوراسیا.....	۶۹۱
۳-۲-۲- مسائل مرتبط با حوزه آفریقا.....	۷۶۴
۳-۲-۲-۱- آفریقای شمال صحرا.....	۷۶۴
۳-۲-۲-۲- آفریقای زیرصحرا.....	۷۷۵
۳-۲-۳- مسائل مرتبط با حوزه آمریکا.....	۷۸۳
۳-۲-۳-۱- آمریکای شمالی.....	۷۸۳
۳-۲-۳-۲- آمریکای لاتین.....	۸۲۲
۳-۲-۴- مسائل مرتبط با حوزه اروپا.....	۸۲۴
۳-۲-۵- مسائل مرتبط با حوزه اقیانوسیه.....	۸۳۵

نمایه واژه‌ها.....	۸۳۷
--------------------	-----

مقدمه

جهان با آغاز هزاره سوم در معرض تحولات بدیع و مختلفی قرار گرفته و حساسیت تحولات سیاسی از همه بیشتر و پرمخنه شده است. سرعت، شدت و ابعاد تحولات جهانی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فناوری، فرهنگی و امنیتی باعث شده تا فضای پیوندها، تعارضات و پیچیدگی‌ها بیش از گذشته در ن عام و خاص را به خود مشغول کند. طبیعی است که جهان سیاست و روابط بین‌الملل هم با مباحثی همچون حکمرانی و تدبیر امور به‌ویژه با مقوله سیاست خارجی بیش از پیش در معرض سایش‌ها، برخوردها و فشارهای درونی-بیرونی قرار گیرد. در این فضای متلاطم علاوه بر دولت‌ها، انواع کنشگران غیردولتی هم در عرصه‌هایی از مسائل سیاست بین‌الملل سیاست خارجی ورود و ایفای نقش می‌کنند. گستردگی این مناسبات پیچیده میان کنشگران ملی و فراملی در سطوح محلی، دوجانبه، منطقه‌ای و جهانی، با ظرافت‌های خاص خودشان، به تدریج رنجی و نامحسوس ذهنیت، رفتارها و سرنوشت افراد و جوامع را دگرگون می‌کند.

در این میان، محافل علمی، پژوهشی و دانشگاهی هم به تناسب ظرفیت‌ها و ارتباطات خود نقش مستقیم یا غیرمستقیمی در تعریف و طراحی ملاحظات مربوط به سیاست خارجی کشورها دارند. در ایران هم رشته‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دوره نوپای خود را پشت سر گذاشته و به مرحله خوبی از رشد و بالندگی نزدیک شده‌اند. یکی از مباحث مهم در این رشته‌ها موضوع سیاست خارجی بوده است که در عناوین و واحدهای مختلف درسی با تمرکز بیشتر مورد مطالعه و پژوهش استادان، دانشجویان و پژوهشگران قرار می‌گیرد. اما در کنار دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، یکی از نهادهایی که پس از انقلاب اسلامی نقش

سازنده و تأثیرگذاری در توسعه و تحول مطالعات و ادبیات سیاست خارجی در کشور ایفاء کرده بدون تردید «مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه» است که پیشتر با نام قبلی آن یعنی «دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی» در میان کارشناسان و پژوهشگران شهرت داشت. انجام پژوهش‌های متنوع، فعالیت‌های آموزشی (با عاملیت دانشکده روابط بین‌الملل)، برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی کوتاه‌مدت، برگزاری انواع همایش‌ها، جلسات تخصصی و همچنین کارنامه درخشان در چاپ و انتشارات از جمله اقدامات دنیادار این مرکز در سال‌های گذشته بوده است که بسیار قابل توجه و تقدیر هستند. اما به‌طور کلی و به‌طور خلاصه، اهتمام جمعی از مسئولان وقت وزارت امور خارجه، استادان دانشگاه‌ها و پژوهشگران مبرز بنای ارزشمندی را با عنوان «مجله سیاست خارجی» پدید آورد. این قداد و راد ثمر از جمله فعالیت‌های ماندگار علمی در مجموعه وزارت خارجه محسوب می‌شود که در پرتو تلاش‌های نو به تدریج تقویت و پویاتر شده است. البته نشریات وزین دیگری هم در این راستا تولید شده است که در اینجا مجال ذکر نام همه آنها وجود ندارد، ولی تمام این فعالیت‌ها بی‌سسته ستایش و قدردانی هستند.

راجع به زمینه‌ها و اهمیت طرح حاضر، گفتنی است که در اوایل دهه ۸۰ شمسی بود که اولین طرح جامع پژوهشی در باب سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قالب همکاری مشترک علمی بین مرکز مطالعات عالی بین‌المللی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه با همت عالی و مساعدت دو استاد و مدیر بزرگوارمان یعنی سرکارخانم دکتر سید مصفا و جناب آقای دکتر سید محمد کاظم سجادیور تعریف و اجرا شد. یکی از ثمرات این انتشار مجلدی تحت عنوان «کتابنامه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران» در سال ۱۳۸۵ بود. به‌خاطر این اثر بارها از طرف استادان و پژوهشگران عزیز مورد استقبال، لطف و تفقد قرار گرفتیم که به لحاظ پژوهشی و کاربردی اقدام مثبتی بود، اما به علت گذشت زمان اطلاعات آن نیازمند به‌روزرسانی بود.

صبح یکی از روزهای پایانی شهریورماه ۱۳۹۷ بود که دوست و همکار بزرگوارم جناب آقای دکتر قافله‌باشی با بنده تماس گرفتند و از تصمیم و پیشنهاد مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی راجع به تدوین کتابنامه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به مناسبت هجدهمین سالگرد به‌زی انقلاب اسلامی در بازه زمانی کوتاه صحبت فرمودند. بیرو پیشنهاد

مذکور و به‌منظور تهیه طرح اولیه این پژوهش، با استادان و مسئولان گرامی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران سرکارخانم دکتر نسرین مصفا، جناب آقای دکتر سیدعلی سادات اخوی و جناب آقای دکتر سعید حبیب‌ا مشورت کرده و تقاضای راهنمایی کردم. اظهار لطف و بذل تشویق و دلگرمی این بزرگواران موجب شد تا مسئولیت اجرایی این طرح را پذیرفته و این پروژه تحقیقاتی مهم را با اتکال به فضل و رحمت الهی شروع کنم که در سایهٔ مراحم مزانش به سرانجام هم رسید.

پیشاپیش و راجعاً به این مجموعه ذکر چند نکته اهمیت وافری دارد که جهت استحضار خوانندگان محترم بیان می‌کنم.

نکتهٔ اول، فرصت زمانی کم محدودیت‌های مرتبط با آن بود که مهمترین مضیقۀ دخیل در این طرح بود. از این باب، هرچه کمی و کاستی که به نظر برسد را به حساب کمبود وقت بگذارید و بنده از ابتدا برای تسهیل مشکلات و نواقص موجود عذرخواهی می‌کنم. ولی به هر ترتیب، این ره‌توشهٔ کوچک ولی معتمد را به جامعهٔ علمی و فرهیختهٔ کشورمان تقدیم می‌کنیم.

نکتهٔ دوم، گستردگی و حجم بالای کار نسبت به دههٔ قبل است. بالطبع، با توسعهٔ رشته‌های مختلف علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، مطالعات منطقه‌ای، دیپلماسی و سازمان‌های بین‌المللی، در سطح تحصیلات تکمیلی، در دانشگاه‌های مختلف کشور حجم معتناهی از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها تولید شده است. بر خود فرض می‌دانم که از زحمات همهٔ دست‌اندرکاران تهیهٔ این منابع به ویژه استادان محترم و دانشجویان گرامی قدردانی کنیم.

نکتهٔ سوم، این است که رشد کمی و کیفی قابل توجه مقالات منتشرشده در مجله‌های جدید و مختلف داخلی را شاهد هستیم و همه را به فال نیک می‌گیریم. این رشد علمی از بسترسازی و ظرفیت‌های نو، از تتبعات علمی، تعالی شناختی و ملاحظات تخصصی کارشناسان کشور حکایت دارد. به‌همین خاطر، افزایش جمع کثیری از محققان و متخصصان در حوزه‌های مختلف سیاست خارجی نسبت به سال‌ها و دهه‌های قبل بسیار چشمگیر بوده که مایهٔ بسی افتخار و مباهات است.

نکتهٔ چهارم، این که سعی فزاینده‌ای در جستجوی جامع از مباحث مرتبط با سیاست خارجی به خرج داده شد تا حداکثر آثار و مطالب تولیدشده، با عنایت به اهمیت موضوعی و نشریه‌های مرتبط با سیاست خارجی تحت پوشش این مجموعه قرار گیرند. با مراجعه

حضور به دانشگاه‌ها، کتابخانه‌های مرکزی و حتی کتابخانه دانشکده‌های ذیربط و در حدی که امکانات شناسایی این منابع مقدور بود اطلاعات مورد نظر گردآوری شدند. اگر احياناً مواردی از این آثار از قلم افتاده یا ذکر نشده است به علت نبودن اطلاعات آنها در مراکز ذیربط و سیستم‌های اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ها بود که لاجرم، امکان ثبت و فیش‌برداری مشخصات آنها نیز وجود نداشت. همچنین جهت غنی‌تر کردن محتوا، با عنایت به جایگاه مطالعات تاریخی، اهمیت برخی آثار تولیدشده در دوره قبل از انقلاب اسلامی و کمک به پژوهشگران در جهت شناخت سوابق مطالعاتی، سعی شد تا بسیاری از منابع و آثار تاریخی مرتبط با سیاست خارجی و روابط بین‌المللی کشورمان را در این اثر لحاظ کنیم.

نکته پنجم، به تغییر شکل و سازماندهی این مجموعه معطوف است. سعی شده است که عنوان‌ها و قسمتهای مختلف این مجموعه در حد امکان یکدست طراحی و تنظیم شوند. علاوه بر این، با عنایت به کثرت منابع از یک طرف و چندشاخه‌ای بودن موضوعات سیاست خارجی از طرف دیگر، تصمیم بر این شد که هر یک از آثار یکبار و در مرتبط‌ترین قسمت جای داده شود تا توزیع نسبتاً متناسبی از مطالب برای قسمت‌های مختلف صورت گیرد. همچنین اهمیتی نو به خرج دادیم تا در کل مجموعه از نظر روش کتاب‌نامه‌نویسی، طرز بیان نام‌ها، ترتیبات تاریخی و موارد دیگر یک روش منسجم و منتظمی را ارائه کنیم و امیدواریم که مورد عنایت و استقبال قرار گیرد.

شایان ذکر است که با توجه به کثرت آثار و افزایش صفحات مجموعه، مجبور شدیم که با رعایت تناسب، کل مجموعه را به دو مجلد تقسیم کنیم. جلد اول حاوی دو بخش کتاب‌ها و مقاله‌های فارسی است. جلد دوم هم در بخش اول به رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها و در بخش دوم به کتاب‌ها و مقاله‌های انگلیسی اختصاص پیدا کرده است. در خصوص همه فهرست‌های اعلام هم باید گفت که سعی کردیم تا این قسمت در قالب مفاهیم کلی، موضوعات عمومی و برخی نام‌های خاص مرتبط با سیاست خارجی در ایران و جهان ساماندهی شود؛ چراکه ذکر نام همه افراد به ویژه نویسندگان و مترجمان خیلی به طول می‌کشید و اگر موردی از قلم می‌افتاد ما شرمند می‌شدیم. امیدواریم با این فهرست امکان بازیابی آثار مورد نظر خوانندگان با کمترین مشکل فراهم شود.

به هر حال، این مجموعه در حد توانایی و امکانات ما انجام شده است و بالطبع ممکن است وجود برخی کاستی‌ها، نواقص و مشکلات (سهوی) به چشم خوانندگان گرامی افتاده و در

نظر آید. ضمن عذرخواهی مجدد و صمیمانه بابت همه کم و کاستی‌های این مجموعه، خاضعانه منت‌پذیر همگان هستیم تا با انعکاس نواقص این کار ما را در اصلاح و اکمال این مجموعه مورد عنایت قرار دهند.

در پایان وظیفه خود می‌دانم از تمامی عزیزان و سروران فرهیخته که با بزرگواری ما را در این مسیر و مراحل مختلف آن یاری و مورد محبت قرار دادند در کمال خضوع و خشوع سپاسگزاری کنم.

در ابتدا، از عنایات و مساعدت‌های ویژه استادان، مسئولان و همکاران گرانقدر مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه به‌ویژه استاد فاضل، جناب آقای دکتر سیدمحمدکاظم سجادیپور (ریاست محترم مرکز)، همکار گرانقدر جناب آقای دکتر مرتضی دامن‌پاک جامی (معاون محترم پژوهشی مرکز)، نظر طرح و همچنین از بزرگواری‌ها و زحمات همکاران ارجمند جناب آقای دکتر سید علی قاضی‌باشی، جناب آقای محسن چیت‌ساز، جناب آقای سیدابوالفضل خدام‌حسینی و جناب آقای محمد قیدی به صورت ویژه سپاسگزاری می‌کنم. به همین ترتیب، لازم است از زحمات همکاران گرامی در کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه به‌ویژه از مساعدت‌های سازنده سرکار خانم مرضیه بهرعلی، سرکارخانم سوده جبلی و جناب آقای مرتضایی و همچنین در بخش چاپ و انتشارات از همکاران و زحمات ارزشمند جناب آقای حسین طالشی صالحانی (رئیس محترم اداره چاپ و انتشارات) و سرکارخانم بیتا طهرانیان تشکر و قدردانی کنم.

در مجموعه دانشگاه تهران ابتدا از استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمود بیلی احمدآبادی، ریاست محترم دانشگاه تهران، به خاطر لطف و مساعدت‌هایی که در تسهیل انعقاد قرارداد پژوهشی مبذول داشتند کمال تقدیر و تشکر را دارم.

با کمال افتخار از عنایات، و بزرگواری استادان، مسئولان و همکاران عزیز خود در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران به‌ویژه استاد فرزانه و مهربان سرکارخانم دکتر نسرین مصفا (معاون محترم اداری و مالی دانشکده)، استاد فاضل جناب آقای دکتر سعید حبیبی (معاون محترم پژوهشی دانشکده)، و استاد گرانقدر جناب آقای دکتر سیدعلی سادات‌اخوی (رئیس محترم مرکز مطالعات عالی بین‌المللی) که این طرح در سایه تشویق، راهنمایی‌ها و مساعدت‌های این بزرگواران به سرانجام رسید، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

از دوست و همکار گرانقدر و پژوهشگر متواضع، جناب آقای سیدرضا تقوی‌نژاد، کارشناس ارشد

روابط بین الملل دانشگاه تهران هم تشکر می‌کنم که در گردآوری بخش مهمی از اطلاعات این مجموعه بنده را یاری کردند. از همکاری و زحمات ارزشمند سرکار خانم میترا سیفی (رئیس محترم کتابخانه مرکز مطالعات عالی بین‌المللی)، جناب آقای دکتر محمود شهبندی (پژوهشگر محترم مرکز مطالعات عالی بین‌المللی)، سرکار خانم مهرنوش مصلی (کارشناس محترم معاونت پژوهشی دانشکده) و جناب آقای علیرضا فتح‌الهی (کارشناس محترم کتابخانه دانشکده)، هم تقدیر و تشکر می‌نمایم. از مساعدت‌های مسئولان عزیز معاونت پژوهشی دانشگاه تهران، به ویژه جناب آقای اصغر طاهری (کارشناس محترم پژوهش‌های کاربردی اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت پژوهشی معاونت پژوهشی دانشگاه) و سایر همکارانشان هم سپاسگزاری می‌کنم.

به طور ویژه بر خود می‌خواهم تأکید کنم که از تمامی استادان، مسئولان و همکاران گرامی دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها، مراکز علمی، کتابخانه‌ها و مراجع ذیربط که با بذل محبت و همکاری ما را در انجام شایسته این کار یاری دادند؛ به ویژه دوستان و استادان بزرگوارمان جناب آقایان دکتر مهدی عباس‌زاده، فتح‌آبادی، دکتر بهنام رستگاری، دکتر ابراهیم عباسی و دکتر فریبرز ارغوانی پیرسلامی صمیمانه تشکر می‌کنم.

در نهایت لازم است از زحمات بسیار ارزشمند دوست ارجمند جناب آقای هانی توانایان‌فرد و سرکارخانم مهدیه نظامی که با دقت هرچه تمام هنرمندی در حروفچینی و صفحه‌آرایی همکاری کردند سپاسگزاری کنم.

سلامتی، توفیقات روزافزون و سربلندی همه استادان، همکاران و پژوهشگران فرهیخته و بزرگوار کشورمان را از درگاه الهی همواره خواهانم. والحمد لله رب العالمین.

حسین نوروزی

استادیار روابط بین‌الملل

دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

norooziutir@ut.ac.ir

دی ماه ۱۳۹۷